

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastojl!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 24.

V Ljubljani, 31. avgusta 1898.

Letnik IV.

Vseslovenski delavski shod.

Pripravljali odbor je izbral posamne poročevalce, da sestavijo resolucije, o katerih se bo sklepalo pri shodu. Določile so se nastopne resolucije:

V slavnostnem zboru izrekó delavci svojo udanost našemu cesarju.

Takoj potem zborujejo delavski zastopniki vseh naših organizacij o vodilnih načelih, o političkem položaju, o izpopolnitvi delavskega varstva in o gospodarski organizaciji. Resolucije priobčujemo že danes s prošnjo, naj jih naši somišljeniki proučé in nam naznanijo svoje misli.

Načela.

Delavci krščansko-socijalnega mišljenja, zbrani pri vseslovenskem delavskem shodu v Ljubljani dné 18. septembra 1898

1. zahtevajo preosnovno človeške družbe v krščanskem smislu, ker spoznavajo načela socijalne demokracije kot napačna in celo nemožna pomagati delavski bedi, v katero jih je zapeljal liberalizem.

2. izjavljajo svoje trdno prepričanje, da socijalizem socijalnih demokratov ni nič drugega kot liberalizem proletarijata, ki se razločuje od liberalizma buržoazije le v tem, da vklepa tudi gospodarsko delovanje državljanov v jarem absolutistične države.

3. zatrjujejo, da državo zahteva človeška pamet, in da država ni slučajen

proizvod materijalističnega razvoja v človeštvu.

4. vidijo v državi le neko moč v varstvo in podporo človeškega blagostanja in delovanja, ne pa zadnji namen človekovega delovanja na zemlji.

5. izražajo svoje prepričanje, da je državna oblast od Boga, da je za svoja dela Bogu in družbi odgovorna in zato zametujejo nauk socijalnih demokratov, ki hočejo to oblast izpodnesti in jo nadomestiti z diktaturo proletarijata v smislu vsemogočne materijalistične države.

6. zametujejo kot kriva in škodljiva tri osnovna načela socijalizma, ki so: materijalistično-atomistična osnova človeške družbe, centralizem vsega gibanja in delovanja in komunizem vsega zunanega imetja, ter stavijo tem nasproti svoja vodilna načela: človeška družba osnovana na podlagi krščanskega moralnega reda, strokovna stanovska sestava države in pametna, pravična razdelitev narodnega premoženja med posameznike.

Politika.

V političkem oziru si ohranjajo svojo popolno nezavisnost od kakeršnega koli lista, društva, odbora ali kake stranke, ker imajo v politiki svoj sam po sebi dani namen, — namreč družbeno preosnovno po krščanskih načelih z vzajemnim sodelovanjem vseh krščanskih držav. Spoznavajoč, da je v Avstriji uspešno socijalno-politiško delovanje

nemožno, dokler se zatiranim narodom, pred vsem najbolj zatiranemu slovenskemu in hrvatskemu narodu ne dadó popolno in neskracheno njihove pravice, zahtevajo, da se to kot nujni predpogoj vsake socijalne preosnove zgodi čim najpreje in zato v tem oziru podpirajo vse, ki se boré za ravnopravnost avstrijskih narodov. Z veseljem pozdravljajo ustanovitev obrambnega društva: »Naša straža«. Glavno oviro ravnopravnosti vidijo v centralistiških liberalnih političkih načelih in v premoči ogrske polovice. Zato sodijo, da je boj nasproti liberalizmu nujno potreben in da je prav tako nujno potrebno varovati našo državno polovico ogerskemu nasilju. Pot, po kateri se more uspešno biti ta boj, je sprememba državnega zbora, ki naj se voli po splošni, jednaki in tajni volilni pravici.

Posebej zahtevajo kot Slovenci:

- Politiško in kulturno združenje Slovencev s Hrvati;
- nadsodišče v Ljubljani;
- slovensko vseučilišče v Ljubljani.

Delavsko varstvo.

V izpopolnenje delavskega varstva v naši državi zahtevajmo vse, kar izraža naš program, sklenjen leta 1895. in 1896. Posebej pa to-le:

1. Ne da bi se odrekli splošnemu osemurnemu delavniku, zahtevamo, da se v vseh onih podjetjih, v katerih se vzdržuje enajsturni delavnik, uvede deseturni delavni čas. Izvzeti so rudokopi in delavci po kemičnih

LISTEK.

Črtice iz delavske higijene.

(Dalje.)

Zadnjič smo videli, kako hud, a ob enem jako skrit sovražnik telesnega zdravja kovinskih delavcev da je svinec; njegov škodljivi vpliv se pokaže včasih stoprav po več letih. Omeniti nam je še, da naj se delavci, ki so v nevarnosti kroničnega zastrupljenja s svincem po možnosti varujejo kislih jedij in pijač, ker v tem slučaju bi se znal svinec v človeškem telesu spojiti z očetno kislino v takozvani svinčeni jesih, ki se v vodi rad staja in je radi tega še opasnejši nego kovina sama.

Pri tej priložnosti naj se še dotaknemo vprašanja, ali je prav, da rabimo svinčene cevi za vodovode? To vprašanje, ki je za blagor toliko tisočev ljudij največjega pomena, je rešeno. Kakovost vode odločuje tu nevarnost svinčenih vodovodnih cevij; ako je voda trda, vsaj toliko n. pr. kakor v ljubljanskem vodovodu, tedaj se ni bati, da

bi prišlo kaj strupenih svinčenih spojin v vodo; v tem slučaju se napravi na ceveh trdna neraztopna prevlaka raznih svinčevih solij, ki varuje kovino pred nadaljnim razjedanjem in voda v tacih ceveh je popolnoma rabna.

Nekaj sličnih lastnostij v higijeničnem oziru kakor svinec ima tudi živo srebro. Tudi ta kovina, kakor lepa je na vnanje, tako pogubna je za naš organizem. Tudi živo srebro deluje počasi, šele po letih se pojavijo nasledki počasnega zastrupljenja, a ti nasledki so grozni; živo srebro je še veliko hujši strup nego svinec in žrtve so še veliko bolj pomilovanja vredne. Žalibog, da število tistih delavcev, ki so tej nevarnosti izpostavljeni, ni malo, zlasti naša domovina vživa to žalostno slavo. Mislimo namreč one delavce, ki imajo opraviti po rudnikih, kjer se koplje živo srebro, in tovarnah, kjer se čisti in izdeluje, ali pa kjer izgotavljajo razne fizikalne aparate, kakor n. pr. barometre, termometre, ogledala itd. Živo srebro izhlapeva kolikor toliko že pri navadni temperaturi in ti nevidni hlapi pridejo potom sopilnih organov v pljuča ali pa skozi požiralnik

v želodec, a ne ostanejo tukaj, ampak kri jih odvêde do kostij, kjer se nasedejo v obliki majhnih, svetlih, živosrebrnih kapljic. V kosteh tacih ljudij, ki so trpeli na kroničnem zastrupljenju z živim srebrom, se še več let po smrti lahko najde ta kovina. Bolezen, ki se polasti tacega človeka, imenujejo zdravniki merkurijalno kaheksijo. Bistvo te bolezni je iskati v razpadu krvi, ki se javlja po hudem glavobolu, grdo rumenkasti polti, upadlih očeh, izpadanju las, splošni onemoglosti, mrzličnimi napadi, bolečinah v kosteh itd. Najboljše sredstvo pa izogniti se teh boleznij je dobra ventilacija v prostorih, kjer se nahaja živo srebro, da zračni tok sproti odnaša živo srebrne pare. Sedaj imajo celo vrsto ventilacijskih priprav, s pomočjo katerih se zračijo taki prostori, ne da bi morali biti delavci na škodljivem prepihu. Ako je v Idriji v tem oziru vse po najnovjših zahtevah urejeno, piscu teh vrstic ni znano. Delavci, ki so nastavljeni pri tacih podjetjih se morajo ravnati po istih pravilih, kakor oni, ki imajo opraviti s svincem, in sicer še vestneje, ker je tukaj nevarnost veliko večja. Skrbno izpiranje ust, obraza in

in sploh zdravju in življenju škodljivih podjetjih, za katere naj se uvede osemurni delavnik.

2. Ker je akordno delo mnogo vzrok slabim plačam drugih delavcev in ker je isto vsled napornega značaja zelo škodljivo zdravju delavcev, zahtevamo, da se popolno odpravi.

3. V dosego uredbe delavskih plač naj se zasnujejo delavski odbori, ki naj skupno z delodajalci oziroma njihovimi zastopniki vreujejo to vprašanje. Ti odbori naj imajo javno pravno moč in varstvo.

4. Da se pravično poravnajo vsa nastala nerazmerja in prepiri mej delavci in delodajalci, uvedó naj se po vseh okrajih, kjer biva več delavcev in se nahajajo večja podjetja, zakonito že uvedena obrtna sodišča.

5. Preosnuje naj se obrtno nadzorstvo in sicer tako, da bode vsaj na vsakih 20.000 delavcev jeden obrtni nadzornik in dva podnadzornika. Obrtno nadzorstvo naj sestoji dve tretjini iz delavcev. Obrtno nadzorstvo plačaj država.

6. V poizvedbo razmer in števila delavcev naj se zasnuje delavski statistični urad.

7. Zboljšajo naj se bolniške blagajne in zavarovalnice proti nezgodam tako, da se zagotovi vsakemu delavcu v slučaju bolezni kot podpora popolna visokost njegove plače, brezplačna zdravila in zdravnik, katerega naj si voli vsak bolnik po svoji volji, vendar za jedno bolezen samo jednega.

Zavarovalnica proti nezgodam naj zagotovi vsakemu popolnemu poškodovancu za vse življenje rento v visočini njegove plače. Istotako naj bodo obvezane skrbeti za vse rudokope in topivce bratovske skladnice, katere naj tudi spopolnijo preskrbovanje starih in onemoglih delavcev tako, da jim za te slučaje zagotové pošteno penzijo, ob kateri jim bode omogočeno človeško živeti. Penzija pri skladnicah znašaj višino celega zaslužka.

8. V izvršitev in najvišje nadzorstvo socialno-politiških zakonov in odredb naj se zasnuje v Avstriji delavsko ministerstvo.

Ker so človeškemu zdravju posebno škodljiva slaba, zaduhla, kakor premajhna in pretemna stanovanja, zahtevamo, da se po okrajnih zdravstvenih komisijah strogo nadzirajo stanovanja v onih krajih, kjer skupno dela in biva veliko delavcev. Proti brez-

vestnim posestnikom beznic naj se vpelje stroga kazen.

9. Omeji naj se žensko delo po tvornicah le na taka dela, ki niso škodljiva ženski naravi. Otroško delo naj se popolnoma prepové, onim mladeničem, ki so nad štirinajst in pod šestnajst let stari, naj se delo olajša z dve uri krajšim delavnikom in se jim sploh nalaga le primerno delo.

Današnji sestanek slovenskih krščansko-socialnih delavcev v Ljubljani sklene, neizprosnó vporabiti vsa zakonita sredstva v dosego popolnega delavskega varstva in razširjati med delavci socialno-politične ideje, temeljujoče na krščansko-socialni program.

Gospodarska organizacija.

Sledeče točke navajamo kot najnujnejše za izvršitev gospodarske organizacije delavcev:

1. Ustanovi naj se v najkrajšem času delavska podporna zadruga za starost in onemoglost, ki raztezaj svoje delovanje po vseh slovenskih pokrajinah.

2. Ustanovi naj se v vsakem večjem okraju, kjer je veliko delavcev, delavska stavbena zadruga.

3. Ustanovi naj se delavska hranilna zadruga s podružnicami, v katerih bi se lahko hranilo v malih tedenskih doneskih. Zavezati bi se morala vsa delavska društva vlagati svoje denarje v njo; iz nje bi dobivali zopet kredit, ko bi pričeli kako gospodarsko podjetje.

4. V krajih, kjer je potrebno, naj se ustanové konsumna društva.

5. Ustanovi naj se posredovavnica za delo.

6. Od države, dežele in občin zahtevamo, da nas podpirajo pri tem gibanju.

Tisek.

a) Pozdravlja oba slovenska krščansko-socialna delavska lista: »Glasnik« in »Delavski prijatelj«, izražajo željo, naj bi se čim najkrepkeje razvijala in naj bi se za štajarske delavce ustanovil poseben list, ki naj bi vzlasti zastopal rudarje in topivce.

b) Krščansko-socialni listi avstrijski bodite med seboj v vedni dotiki. V ta namen naj vstopita naša slovenska lista v zvezo z drugimi, vzlasti slovanskimi listi naših načel.

Društva.

Vsi Slovenci krščansko-socialnih načel smo jedna celota. Zunanji izraz ti celotnosti

bodi »krščansko-socialna zveza v Ljubljani«, ki spajaj vsa nepolitiška društva našega mišljenja, ustanavljaj nova, kjer so potrebna, podpiraj vstanovljena, s svetom in dejanjem vodi vse, vzlasti v gospodarsko organizacij skih stvareh. Po zvezinem prizadevanju naj se jednotno vrše shodi vseh krščansko-socialnih društev. Po potrebi naj se ustanavljajo strokovna društva. Vidno znamenjo zvezino je njena zastava.

Delavski sklad.

V socialno-politiške namene se osnuje »delavski sklad« v Ljubljani, ki ga upravlja odbor »krščansko-socialne zveze«. Ta sklad se zbira samo iz prostovoljnih doneskov.

Delavci in akademično dijaštvo.

Bilo je viharnega leta 1848., ko je po celi Evropi kipelo in šumelo; začenjala se je nova doba. Tudi Avstrija je okušala sladke in grenke plodove revolucije in tudi naše stolno dunajsko mesto je bilo v znamenji upora in preliivanja krvi. Letos je preteklo petdeset let, odkar so za dunajskimi barikadami stali s puško v roci dunajski delavci in akademiki. Šlo se je za slobodo, ne za tako, kakoršno oznanja lažiliberalizem in njegova hčerka socialna demokracija, šlo se je za pravo idealno svobodo. Tedaj so bili delavci in akademiki jedini. Leto 1848. je minilo, ljudstvo ni dobilo pravic, za katere je prelivalo svojo srčno kri, še v tesnejše verige ga je vklenil novi čas, in tisti akademiki, ki so onega leta stali na barikadah, so postali liberalni birokratje. Iz »akademiške legije« se je izcimila četa, ki je po naši domovini sejala seme židovskega liberalizma in postala tako največja sovražnica ljudstva. Ljudstvo je bilo sramotno izdano.

Letošnje leto 13. marca pa se je slavila na Dunaji petdesetletnica one revolucije. To slavnost je priredila socialno-demokratska stranka. Na grobu onih, ki so padli l. 1848. pod bajoneti Jelačićevih vojakov, se je mnogo govorilo; govoril je pa tudi zastopnik socialno-demokratskih dijakov. Rekel je nazočim delavcem: »Mi Vam prisegamo zvestobo; dijaštvo in delavstvo bode jedino v boju za ljudske pravice.« Mož, ki je te besede govoril, je žid. Tedaj, ko sem videl ta prizor, se mi je milo storilo pri srcu. —

rok, kakor tudi kopanje celega života je nujno potrebno. Priporočalo se je tudi nositi na ustih in nosu gobo, namočeno z razredčeno žvepleno kislino; to je sicer nerodno, a brez dvoma koristno. Lahko prebavljiva in tečna hrana je za take, kakor tudi za druge delavce mogočna opora, kajti slabo hranjen organizem bode vsakemu strupu hitreje podlegel. Bogu bodi potoženo, da si pa veliko delavcev, zlasti družinskih očetov, tega ne more privoščiti. Pa o tem pozneje.

Tretja kovina, ki ima pa malo kovinskih lastnostij, s katero mora delavec po svojem poklicu priti v dotiko in ki je tudi močno strupena, je arzen, naj si bode kot kovina, bodisi v spojinah kot mišica, kot zeleno barvilo ali kot zlitina s svincom. Arzen je nevaren v prvi vrsti onim rudniškim delavcem, kjer se arzen neposredno pridobiva, dalje onim tovarniškim delavcem, kjer se arzen praktično uporablja, zlasti po kemičnih tovarnah, kakoršnih je pa po Slovenskem malo. Arzen se vtihotapi na isti način v telo, kakor svinec, namreč v obliki majhnih delcev; sprva ne stori nič hudega, nasprotno podeli telesu — seveda v majhnih množinah —

še neko cvetočo vnanjost, toda s časom spoznamo še le hinavskega sovražnika. Zgubili smo tek do jedi, neprestano nas muči žeja, dihanje je otežkočeno, nadleguje nas suh kašelj, moči propadajo, vodenica in mrtvoudnost pripravljata pot smrti — ako ne pride pravočasno pomoč. Za delavce po arzenskih rudnikih in tovarnah velja isto, kar smo rekli pri svincu in živem srebru. Poleg tega pa še nekaj! Učenjaki so namreč našli protisredstvo zoper arzen, to je namreč železni oksidhidrat, ki se dobi v vsaki lekarni za par novcev. To sredstvo ni strupeno, je precej nedolžna, a neprecenljiva stvar. V vsaki taki tovarni za arzen mora biti ta tvarina vedno pripravljena, ker je mogoče, da se kdo z večjo množino arzena po nesreči zastrupi in bi v tem slučaju bilo življenje na tehtnici. Dobro pa je, ako taki delavci vsak dan malo železnega oksidhidrata stopljenega v topli vodi povžijejo. Tako se škodljivi vpliv arzenov dan za dnevom — vničuje. Seveda naj si dá vsakdo to sredstvo zapisati od svojega zdravnika.

Zastrupljenja vsled bakra so pri obrtniškem delu primeroma redka, dasi so ba-

krene spojine in soli nevarno otrovne. Vendar utegnejo vsled škodljivih lastnostij bakra trpeti delavci, ki baker kopljejo in proizvajajo, potem pa kotlarji, izdelovalci bakrenih barv in bronastege blaga. Človeka, z bakrom kronično zastrupljenega, je lahko spoznati. Telo se znatno zmanjša in skrči, obraz, oči, jezik, zobje in lasje dobé značilno zeleno-rumenkasto barvo. Vže po 40. letu se pokažejo znamenja sive starosti, navadno napravi jetika konec mučenemu in trpljenju polnemu življenju. Da se vse to zabrani, veljajo tista splošna pravila, katera smo omenili pri drugih kovinskih delavcih. Razun tega pa naj taki delavci uživajo mnogo sadja, repe, pese, redkve. Vse te rastline imajo v sebi neko snov, takozvano pektinovo kislino, ki je po študijah kemika Orfile protisredstvo zoper bakrov strup.

Kar se tiče ostalih kovin pa moramo omenjati, da so se dosedaj zastrupljenja pri delavcih le redko opažala. Primeroma največkrat še z antimonom pri slikarjih za porcelan, zelo redko pa s cinkom in kositrom.

(Dalje sledi.)

Spomnil sem se velikega dela delavskih stanov, ki bije obupni boj za svoja prava in stoji na jedino pravi in jedino realni podlagi krščanstva, spomnil sem se zlasti svojih rojakov delavcev — krščanskih socializmov. Kdaj je prišel k Vam slovenski dijak-akademik in rekel: »Mi stojimo za Vami. Vaša prava so naša prava?«

Žalostjo smo opazili, kako se ogromna večina naših akademikov, katere nazivamo »cvet svetne inteligence«, čimdalje bolj potaplja v blatu liberalno-buržoazijskega duha. Odtujili so se narodu in narod jih ne ume, tisti narod, kojega sinovi so. In to naj bi bili voditelji ljudstva? Pač, voditelji v — pogin!

Predzadnjo soboto je imelo slovensko dijaštvo v Ljubljani svoje zborovanje. Radovedni smo bili na vspeh tega shoda, presečenj nismo pričakovali, a smo jih vendar doživeli. Radovedno pa je bilo na izid shoda tudi vse ljudstvo slovensko. Vsaj se je slo v prvi vrsti za njegove interese; dijaška organizacija naj bi bila v prvi vrsti v prid ljudstva; za ljudstvo naj bi se delalo, mej ljudstvo naj bi se šlo in z ljudstvom naj bi se čutilo. Tako so rekli tisti, ki so bili aranžerji tega shoda, a na shodu samem so tisti možje o kakem konkretnem delovanju za ljudstvo molčali. In še več! Peščica mladih mož-visokošolcev je vstala na shodu in po svojih zastopnikih v kratkih, a jedrnatih besedah razvila svoj program, kako naj se deluje za ljudstvo. »Za katoliško, socialno in demokratično idejo!« zaklical je koncem svojega govora jurist Šinkovic. Te besede čujete Vi, slovenski delavci-trpini in te besede so Vam dobro vtisnjene v srce. To je naš program, program krščansko-socialni!« hoste rekli, in mi Vam zakličemo: »Vaš program je naš program!« Malo jih je bilo, ki so se upali na vseslovenskem dijaškem shodu zastopati Vaše nazore; a nekaj jih je bilo in v tistem trenutku, ko so se izgovorile one besede, dobila je solidarnost in bratska zveza slovenskega krščansko mislečega delavstva s slovenskimi krščansko mislečimi akademiki konkretni izraz.

Čuli pa so one besede tudi liberalni visokošolci in neprijetno jih je dregnilo v srce in pokazali so svoje sovraštvo do krščanstva in do — ljudstva. Pri glasovanju se je odklonil krščanski in s tem tudi socialni in demokratični program. Zavrgla so se tista načela, za katera ste se Vi, slovenski delavci, obrtniki in kmetje na toliko shodih izrekli, sami in po svojih zastopnikih, zavrgla so se načela mogočne naše krščansko-socialne organizacije. Tisti, ki so glasovali proti temu, kar je Vam svetega, glasovali so proti Vam, a s tem so pokazali, da ne čutijo z Vami, da ne poznajo ali poznati nečejo Vaših teženj, Vašega trpljenja. In to boli, toliko sinov, katere ste s trudom vzgojili in stavili nanje toliko näd, videti v vrstah svojih nasprotnikov.

Na večer onega nesrečnega dne pa je bil na vrtu »Narodnega doma« komers, kamor so bili vabljeni tudi krščansko-socialni delavci. Lepo je bilo, da so bili vabljeni, a slabo so naleteli. Psovalo se jih je s »klerikalci« in primerjalo s »steklimi psi«, njih voditelja gosp. Gostinčarja so pa jedva govoriti pustili. In zakaj? Zato, ker jim je povedal nekaj resnic, a resnica v oči kolje. »Ne par lotov, ampak par centov demokratičnega olja je treba naši

inteligenci«, in te besede so zbudile. Krščansko misleče dijaštvo je bilo solidarno z delavci in je skupno tudi zapustilo komers. Seveda smo morali za to že marsikako slišati. To je svinjarija, da stoji »Danica« za Gostinčarjem.« Take in slične besede so se slišale tisti večer na vrtu »Narodnega doma«. Pa vse to nas ne moti, naša pot je določno začrtana; hodili bomo pot krščanskih načel, tesno zvezani s slovenskim delavstvom, v boj zoper vse sovražnike ljudstva, v boj zoper kapitalizem in v boj zoper liberalno birokracijo in tudi če je slovenska. Naše bojno zavezništvo pa se bo še v novo potrdilo na vseslovenski delavski slavnosti v Ljubljani, v kar pomozí Bog!

Slovenski akademik.

Naša organizacija.

Vseslovenska delavska slavnost. Še nekoliko dnij — in naš bode dan! Nadejam se, da bode vsak somišljenik tekom teh dnij storil svojo dolžnost in na vso moč agitoval, da dne 17. in 18. septembra pokažemo svetu ogromne svoje vrste. Tudi vrle somišljenice naj delujejo vsaka v svojem krogu, da bode njihova vdeležba pri slavnostnem sprevedu kar najbolj častna. Našo slavnost bodo počastili tudi prevzvišeni g. knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, ki so z znano svojo prijaznostjo prevzeli cerkveni govor in blagoslovljenje naše skupne zastave. To izredno odlikovanje delavstva bode pač slehernega srčno razveselilo. Na noge tedaj vsi. Društva, ki se nameravajo vdeležiti slavnosti, naj nemudoma naznanijo svojo udeležbo, ker je s tem delo pripravljalnemu odboru jako olajšano in ker bode treba vladi skoro naznaniti društva, ki se vdeležijo slavnostnega spreveda.

Vseslovenska delavska slavnost. Do sedaj so naznanila svojo vdeležbo sledeča društva: 1.) Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov v Št. Vidu nad Ljubljano; 2.) Katoliško slovensko delavsko podporno društvo na Pivki s sedežem v Št. Petru; 3.) Katoliško izobraževalno društvo v Trzinu; 4.) Kmetijska zadruga v Horjulu; 5.) Pekovski pomočniški zbor v Ljubljani; 6.) Slovensko katoliško pevsko društvo »Zvon« v Ljubljani; 7.) Katoliško delavsko podporno društvo v Vitanju na Štajarskem. 8.) Izobraževalno bralno in pevsko društvo v Kamni Gorici; 9.) Katoliško izobraževalno društvo v Sv. Križu pri Litiji; 10.) Katoliško društvo za delavke v Ljubljani; 11.) »Delavsko podporno društvo« v Celju; 12.) Krščansko delavsko podporno društvo v Domžalah; 13.) Konsumno in posojilno društvo v Ratečah; 14.) Konsumno društvo pri Devici Mariji v Polju. 15.) Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov. Tiste, ki odidejo že v soboto dne 17. septembra in želijo prenočišča, še enkrat prosimo, da nam to naznanijo. Kakor kaže, bode vdeležba velika, in zato je treba odboru o pravem času pobriniti se za stanovanja.

Vspored zborovanju vseslovenskega krščansko-socialnega delavskega shoda. I. Slavnostno zborovanje: a) Pozdravi: Poslanci V. skupine. Zastopniki posamnih organizacij.* b) Izjava udanosti in pokorščine cesarskemu jubilarju. Poroča urednik »Glasnika« Ivan Jakopič. II. a) Ustanovitev »krščansko-socialne zveze«. Poroča Ivan Kregar. b) Sklepanje o resolucijah: 1. Načela. Poroča Dr. Josip Pavlica. 2. Politiške razmere. Poroča Josip Gostinčar. 3. a) Gospodarska organizacija. b) Delavsko varstvo. Poročajo: Fr. Ziller, Jos. Sedmak, Mart. Škerjanec. 4. Tisek; Delavski zaklad. Poroča Jos. M. Kržišnik.

Slovenska kršč.-socialna zveza se udeleži v nedeljo dne 4. septembra slavnosti blagoslovljenja zastave »Slovenskega zidarskega in tesarskega društva« v Ljubljani. Zbirališče naših somišljenikov je v nedeljo ob 8. uri zjutraj v »Katoliškem domu«, od koder odkoramo skupaj k lepi slavnosti. Agitujte, da bode udeležba velika.

Odbor.

* Odbor želi, da bi se mu čim najpreje prijavila imena govornikov.

Iz Sv. Križa pri Litiji, 24. avgusta. Lani o tem času smo Vam poročali, da se je pri nas osnovalo »Katoliško izobraževalno društvo«. Kaj pa hočemo letos ob prvi obletnici društvenega obstanka pisati v »Glasnik«. Poyšod obhajajo letos slavnosti v proslavo 50-letnega vladanja cesarja Franciška Jožefa I. In zato je tudi naše društvo sklenilo v proslavo biserne sv. maše sv. očeta Leona XIII. in petdesetletnega vladanja našega cesarja napraviti veselico. To se je zgodilo v nedeljo 21. avgusta prav izvrstno. Prej ta dan se je okrasila hiša od zunaj z mlaji in napisom in z venci. Zlasti lepo je bila okrašena društvena soba. Podobe papeževa, cesarjeva, sv. družine so bile obdane z bršlinom. Po poldne po krščanskem nauku se je zbralo v društvenih prostorih izredno mnogo mož in mladencev, društenikov in nedruštenikov. Ob 3. uri pozdravi predsednik društva, častiti gospod Janez Pristov, vse v tolikem številu došle in jim naznani kratko pomen današnje veselice. Pevci domači, nekaj iz Št. Ruperta in iz Štange, so zapeli papeževo himno. Na to pozove predsednik č. g. dr. Debevca, naj navzočim kaj pové. Govornik v krasnem prepričevalnem govoru pové, da hočemo danes praznovati 50-letnico cesarjevega vladanja. Mi mu hočemo darovati srca; popisuje dalje, kako je božja previdnost očitno varovala našega cesarja in ga bo tudi nadalje, akoravno je veliko sovražnikov Avstrije, ki si jo hočejo med se razdeliti. Nato proslavlja papeža Leona XIII. in pravi, da bomo najbolj poslavlili papeža, ako storimo tri reči, katere nam papež toplo priporoča, namreč 1. molitev, 2. snujmo razna društva, 3. časnike. Molimo radi za preustrojo človeške družbe. Govor so vsi pazno poslušali in je napravil velik vtis na ljudi, ki so vstrajali, akoravno je bila vročina v sobi neznosna. Pevci so zapeli cesarsko pesem. Na to se je začela tombola in tisti, ki so imeli srečo, so dobili lepe dobitke. Po tomboli zapoje pevci pesem »Slovenec sem«. Na to predsednik sklene slavnost in začela se je prosta zabava. Č. g. dr. Debevca napije predsedniku in č. g. domačemu župniku Andreju Petek, in vabi na vseslovensko slavnost krščanskih delavcev v Ljubljani 18. septembra. Predsednik napije papežu in vzpodbuja društenike k vstrajnosti, akoravno sam kmalu zapusti društvo in župnijo. Vse je bilo veselo; samo nekaj nam je kalilo veselje. Ker je namreč prišlo mnogo ljudi, nad 150, nam je zmanjkalo tablic za tombolo. Šli so k g. Jankotu Jegliču, nadučitelju v Sv. Križu, naj posodi občinske tablice. Toda ta je na prigovarjanje enega moža rekel, da ne dá tablic Pristovu. Ko ga še občinski svetovalec g. Franc Miklavčič pozove, da jih mora dati, je sicer rekel, da jih bo dal, a doma je zaprl in tablic ni hotel dati, akoravno so občinske in je šel v žandarstvo utico, ki je tik društvene sobe, in je poslušal in zabavljal z Pavlijem in žandarjem. No s tem djanjem si je g. Janko veliko škodoval sebi, ne nam; ker še tisti ljudje, kateri so nanj še kaj držali, so jasno spoznali, kako skrbi za blagor ljudstva. Le tako naprej g. Janko; škodovali ste nam pri veselici za kakih 5 gld., ker bi bili lahko se izdali toliko tablic; seveda vaše verno katoliško srce, s katerim se tako radi bahate, Vam ni pustilo, da bi katoliškemu društvu privoščili gmotnega prebitka. A na drugi strani ste nam in našemu društvu nehoti pomagali, ker ljudje so vsi obsojali tako postopanje. Veselica se je pa navzlic vsemu Vašemu nizkemu, otročjemu nagajanju obnesla gmotno in moralno prav dobro.

Socialne zadeve.

Socialno delovanje holandskih katolikov jako živahno napreduje. Postavili so si tak-le program: Nedeljski počitek izboljšati in spopolniti; ustanovi naj se delavski urad, kateremu se bodo predlagali vsi prepri med delavci in delodajalci; zavarovanje zoper bolezen in nezgode; iz doneskov države; delodajalcev in delavcev naj se sestavi fond za preskrbljevanje na starost; žensko delo naj se po tovarnah polagoma odpravi; postavna

določitev minimalnega plačila in maksimalnega delavnika.

Za pekovski obrt je vlada na Štajerskem izdala neko naredbo, s katero določa nedeljski počitek za pekovske pomočnike in vajence. Dosedaj je zakon določal, da naj se onim delavcem pekovskega obrta, ki v nedeljo več nego tri ure delajo, dovoli v tednu jeden prosti dan, 12 ur počitka, kot nadomestilo za nedeljsko delo. Ker mojstri in obrtna zbornica s tem niso bili zadovoljni, je cesarsko namestništvo odredilo, da se nedeljski počitek tako uredi, da se ob nedeljah neha pekovsko delo ob 9. zjutraj in začne v ponedeljek zjutraj ob 6. uri, tako, da bi se delalo ob nedeljah k večjem tri ure, od 6. do 9. zjutraj. Seveda ne bo moglo slavno občinstvo potem v ponedeljek zjutraj dobivati svežega peciva. Pa se bo moralo že navaditi. Govori se, da se mislijo jednake ali slične določbe izdati tudi za ostale kronovine.

Želez-ničar.

Shod avstrijskih strojevodij in kurilcev v Pragi. Avstrijski strojevodje in kurilci so letos prvič priredili svoj občni shod, katerega se je vdeležilo 250 zastopnikov iz raznih krajev avstrijske države. Mej povabljenimi gosti bila sta tudi krščansko-socijalna poslanca Tusel iz Solnograda, ki je sam železničar, in Schoiswohl iz Štajerske. Navzlic vsem poskusom se ni posrečilo, dati shodu socijalno-demokratično lice. Govorilo se je v nemškem in češkem jeziku. Poslanec Tusel se je zlasti zavzemal za skrčenje delavnega časa pri lokomotivnem osebju. Strojvodja stoji mej kriminalom in grobom. Gottlieb (Dunaj) je govoril o regulaciji plač, Mandler (Gradec) je zahteval zavarovanje za starost tudi za pomožne kurilce; Taub (Dunaj), da naj se odpravi kilometerski sistem. Drugi govorniki so kritikovali sedanji službeni red in zahtevali več sprememb, Tomschik (socijalni demokrat) je govoril o poddržavljenju železnic. Shod se je zaključil s »Slava« klici na cesarja.

Drobtine.

»Slovenski Narod« laže, tega se je pač lahko prepričal vsak, kdor je bil v soboto dne 20. t. m. v »Nar. domu« na komerzno velikošolcev. Kakor je vže znano, napadel je na nečuten način neki Vodusek krščansko misleče dijake s psovko »klerikalni intrigan-tje«. Tej surovosti so se odločno postavili v bran navzoči kršč. dijaki in delavci. Gostinčar je zahteval besede in ko jo je po dolgem obotavljanju dr. Kušarju vendar le dobil, ožigosal je Vodusekov nastop kot žaljenje krščansko mislečega občinstva. To je zadostovalo da so liberalni dijaki pod pokroviteljstvom dr. Tavčarja in Ivana Hribarja, jeli tuliti, ter s tem hoteli onemogočiti govor Gustinčarjev. Ta je zbrani liberalni inteligenci povedal, da jej je potreba za narodno delo precej demokratičnega olja, ter je napil skupnemu delu na kršč-dem. temelju. Hribarjevi in Tavčarjevi visokošolci so se penili jeze pri tej napitnici in nekatero narodne dame so zelo neinteligentno izražale svoje ogorčenje nad delavci. Tudi neki komi iz Krisperjeve prodajalnice se je proslavil z besedo »barabe«. Gospod pač ni vedel, kako prikladna mu je bila ta psovka. Takoj na to se je zaključil oficijelni komerz in tudi dr. Kušar ob tej priliki ni mogel drugače, da je spustil v zrak nekaj njemu prirojenih »duhovitostij«. Krščanski socijalci, dijaki in delavci so se med tem odpravili na odhod. »Slovenski Narod« pa je drugi dan

poročal, da je bila posledica kontroverze, katero je hotel provzročiti Gostinčar ta, da so morali krščanski socijalci oditi. To ni res. Sli smo prostovoljno, in ako bi se bilo slo za to, kdo da bode moral iti, potem bi brez dvojbe noben advokat, noben dijak in morda tudi nobena dama ne bila ob istem času ostala na vrtu »Nar. doma«. Tako pa smo šli prostovoljno mirno, in dostojno, ker se nam ni ljubilo poslušati recimo liberalnih burk — na račun našega poštenega krščanskega naroda.

Dvoboj. Na takozvanem »vseslovenskem shodu« visokošolcev, se je na predlog oziroma zagovor stud. Reiserja indirektno vsprejelo načelo dvoboja. Naj to odpravi svet mi tega ne moremo odpraviti, tako nekako je zagovarjal učenec modernega modroslovja, dvoboj. Dvoboj je prastara razvada in bi v sedanjem prosvitljenem veku, imel pomeniti le še kot zločin. Dvoboj je po svojem bistvu brez dvojbe čin barbarizma, čin podivjane človeško-zivalske narave. Ta čin podlosti in barbarizma si pa upajo zagovarjati in vsprejeti kot nekak programatičen postulat koncem devetnajstega stoletja naobraženi visokošolci slovenske narodnosti. Dvoboj ni pravičnejše sredstvo, kot so bile nekdanje barske tarture.

Raznoterosti. Dne 11. t. m. je umrl nam pekovskim pomočnikom nepozabni Anton Avbelj, pekovski mojster ter lastnik pekovskega prenočišča. Potresna katastrofa bila je provzročiteljica njegovega propada. Z gosp. Anton Avbeljem zgubili smo pekovski pomočniki trdno zaslombo. Zato smo pa tudi krščan. socijalni delavci vedeli, kaj da nam je bil ranjki Avbelj. Pred pogrebom našega dobrotnika pokazala se je zopet tista nape-tost, kakor jo imajo vedno soc. demokratje. Pekovsko strokovno društvo nabiralo je že pred dvema letoma za napravo društvenega venca in pa trakov. Že takrat prišla sta nasprotja mej soc. demokrati in pa katoliško mislečimi pomočniki. Soc. demokratje rekli so, da nij potreba mrtvecev spremljevati na pokopališče, posebno pa mojstrov ne.

Ravno tako hoteli so tudi tukaj narediti, ali izpodletelo jim je. Anton Verbič prihitel je imenovanega dne k tovarišu Mrharju ter zahteval društvene trakove, katere smo iz svojega žepa nabavili. Tovariš Mrhar mu jih tudi dá, misleč, da bode potem vse v redu. Ali ko so dobili trakove in venec, izrazili so se, da krščanski socijalisti nimamo ničesar opraviti pri društvenem vencu, in sploh da družega nič ne bo, kakor da bodo tri osebe nesle dotični venec. Mi krščanski socijalisti znamo drugače ceniti zadnje ostanke mrtvecev kakor pa soc. demokratje. Zato smo se zbrali ter smo si napravili venec s slovenskimi trobojnicami z napisom: »Pomožniški zbor pekovske zadruga«, ter preskerbeli 35 pomočnikov, da smo nosili krsto, venec, ter svetili pri krsti. Tukaj smo zopet krščanski socijalisti pokazali, da znamo drugače ceniti naše dobrotnike, kakor pa naši rudeči osrečevalci. In se je zopet pokazala požrtvovalnost in edinstvo mej krščanskimi socijalisti, kadar se gre za kako dobro stvar.

Krščansko-socijalni delavci pekovskega obrta! Dne 18. septembra blagoslovila se bode zastava zveze krščansko-socijalne organizacije, prišli bodo tudi naši so-trpini iz vseh slovenskih pokrajin. Dolžnost naša je, da jih z odprtimi rokami sprejmemo ter jim pokažemo, da smo si solidarni vsi krščansko misleči delavci z njimi. Pokažemo jim pa najlepše s tem, da se, kolikor je pri naših razmerah mogoče, udeležimo te slavnosti. Zatorej na svidenje dne 18. septembra ob 8. uri zjutraj v »Katoliškem domu«; kateremu pa ni mogoče ob 8. uri, pa naj pride ob 9. uri v uršulinsko cerkev, kjer se bode vršilo blagoslovljenje zastave, da se potem udeležimo sprevoda po mestu.

Fr. Karlič.

V Amsterdamu so sklenili socijalni demokratje povodom slavnosti kronanja uprizoriti veliko antidinastično gibanje. Mesto so mestni očetje hoteli svečano okrasiti. Delavci pa so ustavili delo. Agitirajo tudi za splošni štrajk za časa kronanskih slavnostij.

Slovenski krščansko-socijalni delavci in njih prijatelji!

Spominjajte se zastave »Slovenske krščansko-socijalne zveze«, ki se bode slovesno razvila na vseslovenski delavski slavnosti dne 18. septembra t. l. Darove hvaležno vsprejema uredništvo »Glasnika«.

Za zastavo »slov. krščan.-socijalne zveze« so nadalje darovali: Presvetli knez in škof dr. Anton Bon. Jeglič 15 gld. Vč. g. profesor A. Zupančič 5 gld. Vč. g. župnik Iv. Vrhovnik 2 gld. Vč. g. Alojzij Železný, kapelan v Šenčurji 2 gld. Neimenovana 50 kr. Vč. g. Jurij Trunk, kapelan v Smihelu nad Pliberkom 50 kr. Po shodu »slov. kat. del. društva« v veseli družbi v »Katoliškem domu« nabranih 420 gld. Gospdč. Lizika Tavčar v Ljubljani 2 gld. Neimenovan 1 gld. Vč. g. J. Pristav, kapelan pri sv. križu nad Litijo. 2 gld. Vč. g. Fr. Marešič, župnik v Lipoglavu 2 gld. Vč. g. A. Čadež, kapelan pri sv. Trojici 1 gld. Bl. g. dr. I. Jankovič, sekundarij v deželni bolnici 1 gld. Č. g. Čemažar, novomašnik v Gorici 1 gld. Č. g. Gerbič, novomašnik v Gorici 1 gld. Č. g. Vuga, bogoslovec v Gorici 50 kr. Neimenovan 30 kr. V »Kat. domu« pri večeru v slovo g. Zalesjaku, bivšemu predsedniku »slov. kršč.-socijalne zveze« pri-rejenem 520 gld. Na »Rožniku« v veseli družbi nabranih 220 gld. Veselo omizje v del. konsumnem društvu 76 kr. Delavke v tobačni tovarni, za smodčice I. odd. 412 gld. Delavke v tobačni tovarni, za smodčice III. odd. 5 gld. G. Davorin Rovšek, podobar 2 gld. G. Franc Ferlinc, gostilničar 1 gld. G. Martin Knez 50 kr. G. Ivan Kregar, pasar 1 gld. Bog plačaj stoterno in vzbudi novih darovalcev!

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu se priporočam v izdelovanje

vsakovrstne obleke

ter zagotavljam najsolidnišo postrežbo in znižane cene. Vsled mnogoletne izkušnje in z izpitom, ki sem ga napravil na Dunaju v priko-jevalni šoli, mi bo mogoče postreči in ustreči vsaki želji cenjenih gg. naročnikov.

Frano Pavšner,

krojač v Ljubljani,

Vodnikov trg št. 4.